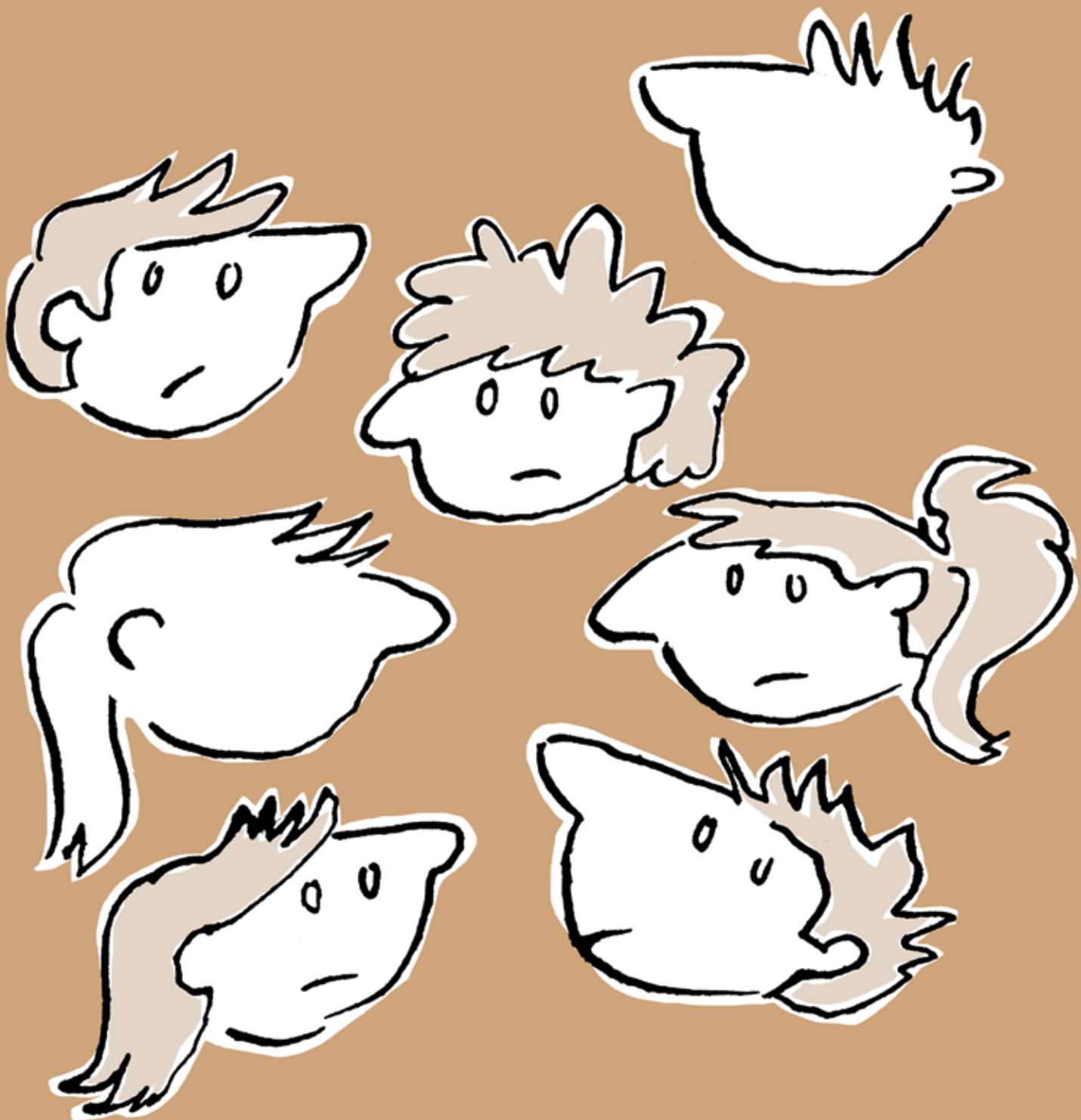

HIV/AIDS

Mit tudunk róla, mit tehetünk ellene?

D1

HIV/AIDS-kvíz

Válasszátok ki az alábbi kérdések lehetséges válaszai közül azt, amelyiket eddigi ismereteitek alapján helyesnek gondoltok. Ha nem tudjátok a választ, tippeljeteK.

1. A HIV csak a homoszexuálisokat veszélyezteti?
  - a. Igen
  - b. Nem
  - c. Csak a homoszexuális férfiakat
  - d. Csak a homoszexuális nőket
2. Mekkora tehető a HIV-fertőzöttek száma világszerte?
  - a. 39,5 millió
  - b. 23,8 millió
  - c. 6,7 millió
3. A feltételezések szerint melyik állatban megtalálható hasonló vírustól fejlődött ki a HIV-vírusa?
  - a. Csimpánz
  - b. Pávián
  - c. Elefánt
4. Mikor használták először az „AIDS” terminust?
  - a. 1978-ban
  - b. 1982-ben
  - c. 1995-ben
5. Melyik évben rendezték meg először az AIDS világnapját?
  - a. 1982-ben
  - b. 1988-ban
  - c. 1997-ben
6. Mikor van az AIDS világnapja?
  - a. Január 22.
  - b. Június 4.
  - c. December 1.
7. Mi a HIV?
  - a. Vírus
  - b. Baktérium
  - c. Gomba
8. Rovarak terjeszthetik a HIV-fertőzést?
  - a. Igen
  - b. Nem
  - c. Csak a szúnyogok

9. Van-e ellenszere az AIDS-nek?
  - a. Van
  - b. Nincs
  - c. Csak receptre kapható
10. Melyik korosztályt érinti leginkább a HIV-fertőzés?
  - a. 15–24 év közöttieket
  - b. 25–45 év közöttieket
  - c. 45 év felettieket
11. Mi a különbség a HIV és az AIDS között?
  - a. Nincs különbség, a HIV és az AIDS egy és ugyanaz
  - b. A HIV-vírus okozza az AIDS betegséget
  - c. Az AIDS vírus okozza a HIV betegséget
12. A fertőzöttek hány százaléka nő?
  - a. Kb. a fele
  - b. Kb. az egyharmada
  - c. Több mint a kétharmada
13. Hány gyermek maradt árván az AIDS miatt?
  - a. Kb. 15,2 millió
  - b. Kb. 7,6 millió
  - c. Kb. 4,2 millió
14. Lehet-e a kockázatát csökkenteni annak, hogy egy HIV-fertőzött anya magzata maga is HIV-fertőzött legyen?
  - a. Igen
  - b. Semmi esélye sincs
  - c. Alig van esélye
15. Hogyan terjed leggyakrabban a HIV?
  - a. Heteroszexuális érintkezés során
  - b. Homoszexuális érintkezés során
  - c. Droghasználat során
16. Elkaphatjuk-e a betegséget, ha egy fertőzött beteg poharát használjuk?
  - a. Igen
  - b. Nem
  - c. Csak ha nem mossuk el a poharat
17. Miből készült az első kondom?
  - a. Halpikkelyből
  - b. Kaucsukból
  - c. Birkabélből
18. Naponta átlagosan hány ember fertőződik meg a világon a HIV-vírusával?
  - a. 3 ezer
  - b. 12 ezer
  - c. 800

19. A kondom minden nemi úton terjedő betegség ellen védelmet nyújt?
- Igen
  - Nem
20. Melyik földrészen a legmagasabb a HIV-fertőzöttek/AIDS-ben szenvedők száma?
- Afrika
  - Észak-Amerika
  - Európa

(A www.worldbank.org/worldaidsday/quiz.htm és <http://www.hivaids.webcentral.com.au/quiz/quiz.html> nyomán)

D2

A kvíz megoldása

Ellenőrizték válaszaitokat!

1. – b. Nem
2. – a. 39,5 millió
3. – a. Csimpánz
4. – b. 1982-ben
5. – b. 1988-ban
6. – c. December 1
7. – a. Vírus
8. – b. Nem
9. – b. Nincs
10. – a. 15-24 év közöttieket
11. – b. A HIV-vírus okozza az AIDS betegséget
12. – a. Kb. a fele
13. – a. Kb. 15, 2 millió
14. – a. Igen
15. – a. Heteroszexuális érintkezés során
16. – b. Nem
17. – c. Birkabélből
18. – b. 12 ezer
19. – b. Nem
20. – a. Afrika

(A www.worldbank.org/worldaidsday/quiz.htm és <http://www.hivaidcentral.com.au/quiz/quiz.html> nyomán)

D4

Amit a HIV/AIDS-ről feltétlenül tudni kell

Alapvető ismeretek

A szerzett immunhiányos betegség (AIDS) terjedése viszonylag új, globális méretű probléma. Minden nemzet retteg tőle, és mára már világszerte több mint 13 millió ember fertőződött meg az AIDS vírussal. A fertőzöttek 75%-a heteroszexuális úton szerezte a betegséget.

A vírus neve: HIV (human immunodeficiency virus). A szervezet védelmi rendszerét (immunrendszer) pusztítja, miáltal az képtelenné válik más betegségek elleni védekezésre. Ma még nem ismert az ellenszere.

Az AIDS gyógyíthatatlan betegség. Okozója egy vírus, ami szexuális kapcsolat vagy fertőzött vér útján terjed. Fertőzött terhes nők átadhatják a vírust a magzatnak.

Egyre több gyermek születik úgy, hogy már fertőződött a HIV-vírussal.

Hogyan lehetünk biztonságban?

Az AIDS terjedése ellen pillanatnyilag az egyetlen hatékony védelem a felvilágosítás. Ezért fontos, hogy világszerte minden ember ismerje a fertőzés terjedésének és elkerülésének módját.

A HIV-vírussal fertőzöttek akár évekig is élhetnek anélkül, hogy a betegség legkisebb jele is mutatkozna rajtuk. Teljesen egészségesnek érezhetik magukat, és a környezetük számára is egészségesnek tűnhetnek, mégis megfertőzhetnek másokat.

Az AIDS a HIV-fertőzöttség utolsó szakasza. A megfertőződést követően átlagosan 7–10 év alatt alakul ki a betegség, amely nem gyógyítható, de gyógyszerekkel kezelve hosszabb ideig egészséges maradhat a beteg.

Fontos, hogy mindazok, akiknél felmerül a HIV-fertőzöttség lehetősége, menjenek el AIDS-szűrésre. Nagyon fontos továbbá, hogy a fertőzöttek megtanulják, hogyan kerülhetik el mások megfertőzését, illetve életvezetési tanácsokat kapjanak saját egészségük megőrzéséhez.

A HIV-vírus csak bizonyos módokon terjedhet:

- Szexuális úton, amennyiben a fertőzött ondója vagy hüvelyváladéka a partner szervezetebe kerül. A HIV-vírus tehát nőről férfira, férfiről nőre, illetve férfiről férfira terjedhet. A világ felnőtt lakossága körében tíz fertőzésből kilencet szexuális úton szereztek.
- Nem steril injekciós tűk és fecskendők használatával.
- Vérátömlesztéssel, ha a vér HIV-fertőzöttségét előzőleg nem ellenőrizték.
- Egy HIV-fertőzött nő születendő gyermeke is lehet HIV pozitív.

Azoknak a pároknak, akik biztosak benne, hogy egyikük sem fertőzött, és nincs másokkal sincs nemi kapcsolatuk, nem kell tartaniuk az AIDS-től. Azok, akik tudják vagy gyanítják, hogy nem ez a helyzet, biztonságosabb nemi életet kell, hogy éljenek. Ennek leghatásosabb módja az óvszerrel való védekezés.

A HIV-fertőzés nem kapható el a fertőzött személy közelségétől vagy érintésétől. Kézfogás, ölelés, köhögés, tüszentés útján a vírus nem terjed. WC-ülőke, telefonkagyló, tányérok, poharak, evőeszközök, törülközők, ágynemű, uszodák és fürdők közös használata esetén szintén nem kaphatjuk meg a fertőzést.

A HIV-fertőzött ember nem veszélyezteti környezetét egészségét.

Az egészséges partnerek közötti kölcsönös hűség mindkettejük védi a fertőzéstől.

Tudtad?

Minden szülőnek kötelessége tájékoztatni gyermekét arról, hogyan kerülheti el a HIV-fertőzést.

(Children for Health, the Child-to-Child Trust nyomán, London, 1993 nyomán)

D3

Instrukciók, szerepkártyák a vitához

Készüljete fel egy konkrét esettel kapcsolatos állásfoglalásra a szerepkártyátok alapján! Figyeljete, hogy ne a saját véleményetete, hanem a kártya legyen az irányadó, mert ebben a feladatban fontos a különböző nézőpontok megjelenése és a beleélés szerepe! Csoportotokkal egyeztetve készülete fel.

„A” csoport

Egy iskolai közösség tagjai vagytok. Egy osztálytársatokról kiderül, hogy HIV-fertőzött, ami sokakban ijedséget okoz, többen nem mernek hozzá közelebb menni. A szülők egy része azt kérte az iskola vezetésétől, hogy oldják meg a tanuló elkülönítését vagy más iskolába átiratkozását, ahol hozzá hasonlókkal tanulhat.

Ti nem értete egyet ezzel, ezért a következő szerepeknek megfelelően képviselitek véleményetete.

Osztálytárs (vagy osztálytársak) I.

Osztálytársaddal mindig jóban voltál, sokat segített neked a számodra nehéz tantárgyak tanulásában. Mindig rendes volt másokkal is, nagyon sajnálod, hogy ez történt vele. Mikor meghallottad, eszedbe jutott, hogy utána kéne nézni, miről is van szó pontosan, mit lehet tudni erről a betegségről, és mit lehet tenni osztálytársadért. Nehéz ugyan, és fogalmad sincs, mit is mondhatnál neki, de úgy döntesz, hogy leülsz vele megbeszélni az egészet, és úgy gondolod, a többiekkel is fontos tisztázni a helyzetet. Az emiatt összehívott szülői értekezleten az osztállyal együtt ott leszel, és elmondod, mit gondolsz.

Szülő I.

Mikor kiderül, hogy gyermeke egyik osztálytársa HIV-fertőzött, először nagyon megijed, mert sajnálja, ugyanakkor félti is a saját gyermekét. Hallotta azonban, hogy a fertőzést csak bizonyos helyzetekben és módon lehet elkapni, ezért kevésbé érzi veszélyben az osztály többi tagját. Bár fiát figyelmezteti és megkéri, hogy legyen elővigyázatos, nem tiltja meg, hogy továbbra is együtt tanuljon a HIV-fertőzött osztálytársával, aki sokat segített neki a tanulásban. Félelmei, kétségei vannak azonban a betegséggel kapcsolatban, amiről elég keveset lehet tudni. Az emiatt összehívott szülői értekezleten ott lesz és elmondja, mit gondol, védelmébe véve a beteg gyermeket.

Tanár I.

Úgy gondolja, hogy az osztálya tanulójának joga van továbbra is saját megszokott környezetében, iskolájában tanulni, és nem elfordulni kéne tőle, hanem ebben a nehéz helyzetben mellette állni. Pontos információkat kell szerezni a HIV-fertőzésről és a vele járó veszélyekről. Azt tervezi, hogy felkér egy szakembert, aki tájékoztatja majd az osztályt és a szülőket, de azok többsége nem akarja ezt igénybe venni. Mégis kiáll a tanuló mellett az emberi jogokra hivatkozva. Megkéri a jelenlevőket, képzeljék el, hogy ez velük vagy hozzátartozójukkal történik.

Igazgató

Nagyon nehéz helyzetben van, mert többféle igény, vélemény ütközik most, amiben diplomatikusan kellene állást foglalnia. Úgy gondolja, hogy a HIV-fertőzött tanulónak joga van továbbra is saját megszokott környezetében, iskolájában tanulni.

Ugyanakkor az elbocsátását vagy áthelyezését kérő szülőknél is vannak jogaik, és elég erős nyomást tudnak gyakorolni. Nem szeretné, ha elvinnék a gyermekeiket más iskolába, mint ahogy azt sem, ha az iskolának rossz hírért keltenék.

Úgy gondolja, pontos információkkal tájékoztatva az osztályt és a szülőket, talán sikerül közös megegyezésre jutniuk. Kiáll a tanuló mellett az emberi jogokra hivatkozva és a HIV/AIDS reális veszélyeire hívja fel a figyelmet, de hangsúlyozza, hogy attól senki nem lesz fertőzött, hogy mellé ülnek, állnak, beszélnek, kezet fognak vele, mert a fertőzés más módon terjed.

„B” csoport

Egy iskolai közösség tagjai vagytok. Egy osztálytársatokról kiderül, hogy HIV-fertőzött, ami sokakban ijedséget okoz, többen nem mernek hozzá közelebb menni. A szülők egy része azt kérte az iskola vezetésétől, hogy oldják meg a tanuló elkülönítését vagy más iskolába átiratkozását, ahol hozzá hasonlókkal tanulhat.

Ti egyetértetek ezzel, ezért a következő szerepeknek megfelelően képviselitek véleményeitek.

Osztálytárs (vagy osztálytársak) II.

Osztálytársaddal ugyan nem voltál rossz viszonyban, de ez a HIV-fertőzés most nagyon ijesztő, sőt kicsit kiábrándító is. Ki tudja, hogyan kapta el? Bár azt hallottad, hogy nem veszélyes közvetlenül az egészségre, de mégis attól tartasz, hogy elkaphatod. Nem szeretnél ezzel a veszéllyel élni nap mint nap és azt figyelni, mikor ér hozzád. Bár állítólag csak szexuális úton terjed, mégiscsak jobb a távolságot tartani, biztos, ami biztos. Nem is tudod, mit mondjál neki, hogyan viselkedjél vele ezután. Az emiatt összehívott szülői értekezleten az osztállyal együtt ott leszel és elmondod, mit gondolsz.

Osztálytárs (vagy osztálytársak) III.

Eddig sem voltál nagyon oda ennek a HIV-fertőzöttnek a társágáért, de most aztán tényleg nem lesz jó, ha itt marad. Köztudott, hogy az AIDS-szel összefügg, és előbb-utóbb nagyon beteg lesz. Nem kéne kitennie a többieknek is ennek a veszélynek.

Talán az lenne a legjobb, ha szépen el tudna helyezkedni egy másik iskolában, vagy otthon is tanulhatna. Lehet, hogy hamarosan úgyis kórházba kell mennie, és kellemetlen lenne nézni, hogyan épül le. Az egész osztálynak kellemetlenséget okoz ezzel.

Az emiatt összehívott szülői értekezleten az osztállyal együtt ott leszel, és határozottan kiállsz amellett, hogy nem maradhat így semmiképpen a helyzet.

Szülő II.

Eddig sem volt nagyon oda gyermeke osztálytársáért, de most aztán tényleg nem lesz jó, ha itt marad. Köztudott, hogy az AIDS-szel összefügg, és előbb-utóbb nagyon beteg lesz. Nem kéne kitennie a többieknek is ennek a veszélynek.

Talán az lenne a legjobb, ha szépen el tudna helyezkedni egy másik iskolában, vagy otthon is tanulhatna. Lehet, hogy hamarosan úgyis kórházba kell mennie, és kellemetlen lenne nézni, hogyan épül le. Az egész osztálynak kellemetlenséget okoz ezzel.

Az emiatt összehívott szülői értekezleten feltétlenül ott leszel, és képviselni fogja a többieket és saját gyermekét is a veszéllyel szemben. Határozottan elutasítja, hogy az iskolában maradjon.

Tanár II.

Úgy gondolja, nem lehet ezt az állapotot semmiképpen tartani, hogy a HIV-fertőzött tanuló továbbra is idejár, mintha mi sem történt volna. Attól tart leginkább, hogy valami véletlen következtében valamelyik tanuló elkaphatja a betegséget, és ha éppen az ő óráján történik, hogyan áll majd a szülők elé. Másfelől meg, fertőzési lehetőségek kizárása ide-oda, mégis csak jobb a biztonság: ha nem jár oda a tanuló, biztosan nem kerülhetnek veszélybe mások sem. Nagyon sajnálja, hogy ez történt, de mégis csak vannak jogaik, amiket most érvényesíteni fognak. Az emiatt összehívott szülői értekezleten az osztállyal együtt ott leszel, és határozottan kiáll amellett, hogy nem maradhat így semmiképpen a helyzet.

(Megtörtént eset alapján)

D5

Történetek

Olvassátok el, beszéljétek meg, hogy mit gondoltok, mit éreztek, milyen lenne a szereplők helyében lenni!

Eve

Nem is tudom, pontosan mikor és hogyan fertőződtem meg. Mikor meglett a teszt eredménye, épp az egyik ex-barátomat érte halálos baleset. Valószínűleg ő hordozta a vírust, de nem tudom biztosan, lehet, hogy soha nem is fogom megtudni. Néha nagyon nehéz titkolni a betegségemet a főiskolán vagy bárhol a sok gyógyszerszedés miatt. Még szerencse, hogy nem szokatlan, ha egy lány kistáskával megy a WC-re. Sokszor ott veszem be a gyógyszereimet. Mindig van a táskámban valamilyen ital és a gyógyszerek, amiket most már úgy hívok, szteroidok. Ha nem veszem be ezeket, nem kapok levegőt, fáradt vagyok, és ingerlékeny. Két évvel ezelőtt kezdtem rosszul lenni, ami csak egyre rosszabb lett. Először fáradtnak és gyengének éreztem magamat, annyira, hogy már reggeli után is nehezemre esett felmenni a szobámba. Ez egy-két napig tartott, majd hirtelen megszűnt. Később a fáradtságtól már a számhoz sem tudtam emelni az ételt, emlékszem olyan alkalmaimra is, amikor kedvenc levesemet megkívántam, a második kanál után viszont elment az étvágyam. Ez így folytatódott kb. 6 hónapig. Ezalatt nagyon lefogytam; mikor látogatók jöttek, az arcukra volt írva: menthetetlen vagyok. Édesanyám megpróbálta eltitkolni ezt előlem, de a könnyei mindent elárultak. Ez az a pillanat, amikor megtudod, ki az igazi barát, ki az, aki igazán szeret. Az emberek, mind a családom és különösen a barátaim, akik folyamatosan látogattak a kórházban, amikor menthetetlennek tűntem, ők azok, akiket én igazán testvéreimnek hívok. A vírussal kapcsolatos érzéseim vegyesek, van idő, mikor egész jól el tudom fogadni a helyzetet, vannak napok viszont, amikor bosszúért kiáltok. Például amikor jó hangulatban vagyok, úgy gondolom, hogy nem szabad átadnom más embereknek, és tovább kell élnem, de ha rossz kedvem van, azt érzem, hogy ez nem fair az élettől, miért pont én jártam így.

Claudia,

Az első barátomat Steve-nek hívták. Amikor befejeztük a középiskolát, elszakadtunk egymástól, és én megkezdtem a főiskolát. Közvetlenül a 20. születésnapom előtt szüleimet rákkal diagnosztizálták, és a barátaimtól azt hallottam, hogy Steve megbetegedett és egyre rosszabbul van. Steve épphogy betöltötte a huszadik évét, amikor egyszer csak a temetésén találtam magam. Három hónappal mindkét szülőm halála után Daniellel kezdtem el járni, aki még a középiskolából ismert minket. Egy este a night clubban elmesélte, hogy nővérétől úgy tudja, hogy Steve AIDS-ben halt meg. Én visszavágtam, hogy „senki sem ismerhette úgy Steve-et, mint én, és ha ez igaz lenne, ő mondta volna nekem”. Daniel elkísért egy vizsgálatra. Másnap, miután elmentem a rettegett vérvizsgálatra, azt kérdeztem tőle: „Mi lesz, ha a vizsgálat eredménye pozitív?”. Kitalálhattam volna a válaszát: „Bízom benne, hogy nem.” Három nappal később az életem véget ért. Annyira biztos voltam benne, hogy negatív lesz, hogy magammal vittem a kislányt, akiről én gondoskodtam. Szóltam a sógornőmnek, hogy majd jöjjön értünk, mert rossz híreket kaptam. Teljesen megsemmisültem. Elmondtam a korábbi barátaimnak is, és a reakciójuk elég rossz volt, mintha rosszabb nem is lehetett volna. Megfenyegettek, és engem hibáztattak azért, mert nem tudtam, hogy Steve AIDS-es. Én 17 éves voltam, az Isten szerelmére, csak egy gyerek! Daniel elmondta a szüleinek, és ennyi volt, teljesen egyedül maradtam.

Peter

1991-ben tudtam meg, hogy HIV-pozitív vagyok. Valószínűnek tartom, hogy egy ex-barátnőmtől kaptam el, akivel többször együtt voltam a kapcsolatunk alatt. Ekkor én még csak 16 éves voltam, és szerelmes a lányba, és voltak gátlásaim a szex területén. A lány is HIV-pozitív. Amikor először diagnosztizáltak, nem sok információm volt a HIV-ről. Én úgy tudtam, hogy a leggyakoribb terjedési formája két férfi között valósul meg. 1991 decemberében nagyon beteg lettem, és elsőként a házi orvosom mirigygyulladást állapított meg, majd a későbbiekben arra kértek, hogy csináltassak HIV-tesztet. Az ötödik teszten estem túl, amikor még mindig azt hittem, hogy kizárt, hogy pozitív legyek, hiszen egy férfival sem volt szexuális kapcsolatom. Hetekig kellett a teszt eredményére várni. Nem tudom szavakba önteni, hogy milyen volt a várakozás. Eljött a napja, s el kellett mennem a doktorhoz. Bementem a rendelőbe, ahol nagyon egyedül és ijedten éreztem magam, majd behívott az orvos, és a szívem majd kiugrott. Leültem, és akkor azt mondta nekem: „Nagyon sajnálom, de ön HIV-pozitív.” Én csak ültem és nem fogtam fel a dolgot. Nem tudtam elfogadni azt, amit mondott. Nem kaptam semmilyen segítséget és tanácsot. Csak ennyit mondott: „Nagyon sajnálom. Viszlát.” Nem kérdezték meg tőlem, hogy rendben vagyok-e, vagy bármit. Ezután elhagytam az otthonom és a barátnőm, s vidékre költöztem egy szoba-konyhába. Még mindig mérges vagyok az egész miatt. Elvonultam, azon morfondírozva, hogy akár 2 éven belül meghalhatok.

Tom

Tudom, hogy számtalan esetben elővigyázatlan voltam, de a kicsapongásokat élveztem a legjobban. Jól éreztem magam, boldog voltam, teli étellel. Január 18-án 10.00-kor diagnosztizáltak HIV-pozitívként. A gyomrom és a szívem összeszorult, de mégis nyugodtan és figyelmesen hallgattam, hogy mennyire visszafordíthatatlanul meg fog változni az életem. Soha nem voltam hasonló helyzetben, nem tudtam, hogy az ilyen helyzetekre hogyan kell reagálni. Csak bámultam a két kórházi tanácsadóra, biztosan csak viccelnek, de láttam hogy nem. Hazakerékpároztam, és az élet ott folytatódott. Otthon várt a barátom, aki miattam szintén HIV-pozitív volt. Útközben leültem egy padra, és azon gondolkodtam, hogyan mondjam el neki. Vajon a diagnózis az arcomra van írva? Hazaérkeztem, kinyitottam az ajtót, az előszobában letettem a biciklit, és nyugodtan csak ennyit mondtam: pozitív. A partnerem odajött hozzám, megölelt és én elkezdtem sírni. A következő héten többször rám tört a sírás, a fejemben kavargottak a gondolatok és az érzelmek. Minden és semmi sem változott. Ugyanazt a visszatükröződést láttam a tükörben, még mindig élveztem a narancsdzsemet a pirítóson és szerettem a szüleimet, mégis éreztem, hogy valami láthatatlan betegség lappang bennem. Piszkosnak, tisztátalannak éreztem magam. Úgy éreztem magam, mint egy időzített bomba. Egy hónappal később jöttek jobb és rosszabb napok. Ma éppen jó napom van, erősnek és megbékéltnek érzem magam, persze tudom, hogy a hangulatom ingadozó, életben vagyok és életben is fogok maradni, mert úgy döntöttem. Minden nap azt tanulom, hogyan éljek pozitívan.

Matt

17 éves vagyok, és amikor megtudtam, hogy HIV-vírusom van, akkor még csak 10 éves voltam. Pontosan emlékszem arra a napra, életem legrosszabb napja volt, a szívem majd megszakadt. Így kezdődött az egész: megszülettem, az anyám prostituált volt és koka-infüggő. Ő elvitt egy örökbefogadó ügynökséghez, de amikor azok ránéztek, nem vettek át, mert tudták, hogy gond lehet velem. Anyám kórházba került, én nevelőanyámmal élek, s éveken át vártam, hogy anyám értem jöjjön. Nagyobb lettem, és nevelőanyám azt gondolta, itt az idő, hogy elmondja nekem. 10 éves voltam. Az a nap minden álmomat

és reményemet szertefoszlatta. Idősebb lettem, és volt időm gondolkodni ezen. Rájöttem, hogy az álmok megmaradnak, és van még egy dolog, ami még erősebbé tesz, és az pont a betegségem. Most 17 éves vagyok, és egy nagyszerű párkapcsolatom van, ami csodálatos, és mindketten boldogok vagyunk benne. A barátaim ott állnak mellettem minden lépésemnél, a családom is csodálatos annak ellenére, hogy úgy érzem, mintha hiányozna valami nagyon értékes az életemből. Amióta a gyógyszereket szedem, néha jobban, néha rosszabbul vagyok, egyszer majdnem meg is haltam. Most olyan gyógyszereket szedek, amik nagyszerűek, és a vírust kordában tudják tartani. Igazából átlagos embernek érzem magam. Ugy fogadom el magam, amilyen vagyok, enélkül képtelen lennék megosztani a történetemet másokkal.

Ada

10 éves vagyok, Namíbiában élek. Nagyon fiatal voltam, amikor megtudtam, hogy HIV-pozitív vagyok. Nagyon sok bőrproblémám alakult ki, melyek azóta sem akarnak meggyógyulni. Akkor hallottam a nevelőszüleimtől, amikor egyszer beszéltek erről. Nem vagyok megijedve, mert igazából nem tudom, mi ez, nem ismerem a szexet, én csak mindig hallom az embereket erről beszélni, és tudom, hogy ha meghalok, én a mennybe megyek. Édesanyám 2000-ben halt meg valamilyen HIV-vel kapcsolatos betegségben. Láttam, amikor nagyon beteg volt, és én akkor sok könyvet olvastam erről a halálos betegségről. Nem tudom, hogy ki az apám, csak annyit tudok, hogy mindkét szülőm meghalt. Egyetlenegy bátyám van egy másik apától, az egész életem egy katasztrófa, a nagynéném gondoskodik rólam, de ez kevés. A szüleim nagyon fontosak nekem. Van egy férfi, aki azt állítja, hogy az apám, de én tudom, hogy nem igaz. Kíváncsi lennék, hogy a valódi apám szeretett-e engem, bár nem tudom, hogy ki volt. Az is izgat, hogy ő miért adott oda Samuelnek, az állítólagos apámnak. Amit igazán akarok, az a szerelem. Szeretném, hogy ha valaki szeretne engem, ahogy gondolom, hogy ő is szeretné, hogy szeressék, és gondoskodjon rólam és a testvéremről.

D6

Kampányok az AIDS ellen

Művészetek a HIV/AIDS ellen és betegekért

Életmentő tánc és dráma

Tchelewa Ndeki testnevelő tanár Tanzánia fővárosában, Dar es Salaamban. Minden erejével küzd a nehéz sorsú gyerekekért. Egy jó nevű középiskolában tanít, de délutánonként, munka után egy másik iskolában találkozik egyre növekvő számú csapatával: szegény családok gyerekeivel, utcagyerekekkel, tizenévesekkel és fiatal felnőttekkel, iskolából kimaradtakkal és iskolába visszatérőkkel, különböző vallásúakkal, fiúkkal és lányokkal. Vannak, akikkel táncolnak, és történeteket adnak elő, és vannak, akik focizni jönnek. Fiúk és lányok, kicsik és nagyok vegyesen. Sokan itt keresnek menedéket a kilátástalanság, a reménytelenség ellen. Az iskola, ahol gyakorolnak, egy jórészt kötöttségéből élő családok lakta negyedben van. A környéken már ismerik a tanárt, és tudják, nála jó helyen vannak a gyerekek. A foglalkozások helyszínes az egyházé; Tchelewa maga járt utána és intézte el, hogy ingyenesen helyet kapjanak. Egy kis terem és a futballpálya áll rendelkezésükre.

A táncosok gyakran játszanak vagy táncolnak el HIV/AIDS-szel kapcsolatos történeteket, tudnivalókat, illusztrálják a betegség tüneteit a többieknek, és máshová is elmennek programjaikkal. Jelmezeket vesznek fel, vagy egyetlen lepelben táncolnak, de amit mondanak, világos, mint a nap. Afrika nyelvén beszélnek, ami a színház, a zene és a tánc. Egyre többször hallatják hangjukat, és kapnak meghívást különböző iskolákba, rendezvényekre, hogy „elmondják” üzenetüket: ne csüggedj, vigyázz magadra, óvd magad a veszélyektől, nem vagy egyedül.

Tshelewa apró kis adományokból próbálja kifizetni az alapvető eszközöket (labdák, sportszerek, ruhadarabok, zeneszerszámok), és ha teheti, egy-egy gyerek iskolai költségeit. Megmutatja, mit csinálnak, milyen is velük lenni, és az illetőre bízva, hogy ad-e egy kevés támogatást.

Tchelewa és „gyerekei” nem rokonok, de olyanok, mint egy nagy család. Nem tartoznak világméretű kampány tagjaihoz, de üzenetük felér bármely média üzenetével. Arról álmodoznak, hogy egyszer majd eljutnak messzire, talán Európába is, hogy üzenetüket elvigyék.

(Tomory Ibolya kulturális antropológus terepmunkanaplója alapján, 2005)

Tchelewa és néhány zenész-táncos fiatal

Lányok a pályán

(Fotók: Tomory Ibolya)

Életmentő kézművesség

Mit nézel egy ékszeren, amikor a kezébe veszed? Igen, nyilvánvalóan érdekel, hogy milyen szép, hogy tetszik, hogy illik hozzád stb. Ugye, nem nagyon gondolsz arra, hogy aki készítette, annak valamilyen célja, üzenete lehet a világ számára, figyelmezteti valamire a viselőjét, és kifejezi vele gondolatait, véleményét?

Pedig sok ékszer nem véletlenül olyan formájú, színösszetételű, nagyságú, amilyen. Az afrikai kultúrákban például sok helyen jelentősége van a színeknek, a tárgyak használatának a díszítésen, szépítkezésen, divaton kívül is. Manapság ugyan a gyöngyből készült ékszerek bekerülnek a turisták által elérhető áruk közé, ugyanakkor új szerepet, jelentőséget kaphatnak, amit a kézművesek ki akarnak fejezni.

2005-ben világméretű HIV/AIDS-kampány érte el Afrika országait is. Sokféle forrásból, úton-útfélen figyelmeztettek, hirdettek, kommunikációs autók járták a településeket, plakátok kerültek fel, megjelent rádiós zenei műsorokban. Az emberek megálltak, figyeltek, majd továbbmentek. Volt, aki nagyon komolyan vette, és volt, aki hamar elfelejtette az üzeneteket.

Ám mégsem egészen, mert néhány kézműves a főváros utcáin üldögélve és napi munkáját folytatva társalogni kezdett. Arra gondoltak, az AIDS tényleg veszélyes, de mit tehetnének ők, akik csak túlélnek valahogy a napokat. És akkor összekapcsolódott bennük a két dolog: tenni az AIDS ellen, és valami újat eladni, ami hátha még a turisták figyelmét is felkelti. Új motívumot készítettek: egy-egy ékszeren megjelent a HIV/AIDS ellenes kampány jelképe, a keresztbe rakott szalag. Aztán egy másik kézműves is beleszótta a szimbólumot egy másik ékszerbe, és a vidéken egy-egy kunyhó tövében vagy piac közelében ékszert fűző asszony is azt mondta, ezt ő is meg tudja csinálni. Így vált a gyöngykultúra, a kereskedelem egy világméretű hordozójává.

(Tomory Ibolya kulturális antropológus terepmunkanaplója alapján, 2005)

(Fotó: Tomory Ibolya)

Életmentő futball

Sporttal és kommunikációval hatékonyan fel lehet lépni a HIV/AIDS ellen és a fertőzöttek védelme, támogatása is összekapcsolható vele.

A sporton keresztül sok fiatal kap lehetőséget, hogy a HIV/AIDS-ről halljon és beszélgesen nyitottan, és megismerje a megelőzési, védekezési formákat, köztük azt is, hogyan kezeljen egy olyan helyzetet, amikor nyomás nehezedik rá, hogyan tud nemet mondani valamire stb. Kortársaihoz is elviheti az üzenetet.

Hondurasban egy gyermekjogokon alapuló program, a Football for Life (Életmentő futball) HIV/AIDS prevenciós programokat szervez sportprogramokkal, szabadidős sporttevékenységekkel összekötve. A 7–18 év közötti fiatalokat védik a szexuális kizsákmányolástól és a gyermekmunkától, elfoglaltságot, lehetőséget biztosítva számukra. Az idősebb tizenéves önkéntesek példát mutatnak a fiatalabb labdarúgóknak és más labdasportot űző társaiknak azzal, hogy minden szombaton egy társalgással, vitával és rövid kabaréjelenettel világítják meg a sportesemények mellett a HIV/AIDS veszélyeit és azt, hogy meg kell védeni magukat és a gyerekeket az ártalmas dolgoktól. A programba való bekapcsolódás együtt jár az iskola- és oktatási központokba való bekapcsolódással. Ráadásul önmaguk védelmére a gyerekek az iskolaelhagyással járó hátrányokkal és a bandákhoz csatlakozás kockázatáról is tanulnak.

A program sok partnerrel működik együtt, sportközpontokkal, önkormányzatokkal egy világméretű kampányhoz kapcsolódva.

A lányok jogai különleges helyet kapnak, mert ők nagyobb arányban veszélyeztetettek. A sporton és játékon nemcsak a kikapcsolódásra, hanem beszélgetésre is lehetőséget kapnak. A nyitott, érzékenységet tekintetbe vevő kommunikáció segít megismerni a betegségtől való védekezés lehetőségeit, hogy magukat jobban megvédhessék. Kortársaikkal kapcsolatba kerülnek, barátságokat kötnek, és más kortársaikat is megtanítják a fertőzés elkerülésére vagy a már fertőzötteknek nyújtott segítségi lehetőségekre.

Életmentő futball és a lányok jogai egyszerre érvényesülhetnek

(Forrás és fotó: *Sport Recreation and Play*, Unicef, 2004)

Egy apáca prevenciók kampánya

Korán van, és a Bonsai Karaoke Bár lányai pihennek, mielőtt napi munkájuk elkezdődik. Sorongba, Pápua Új-Guinea egy északnyugati városába kellett utazniuk, hogy prostituáltként dolgozzanak az indonéziai kiterjedt házi szexkereskedelem következtében.

Edzett 17 éves veteránok róják a köröket féltucatnyi hasonló város bárjain és szálláshelyein át, szolgáltatást kínálva a tengerészeknek, civil szolgálatosoknak és katonáknak. Mások csónakázva pihennek, kimaradva az iskolából.

Zita nővér fiatal prostituáltak között tevékenykedik, a penicillin és ciproflaxin használatát szorgalmazza, küzdve a lányokat vér útján megfertőző betegségek ellen.

„Támogatást és bátorítást adok nekik, hogy gondolják át az életüket, próbálom azt tanácsolni nekik, hogy térjenek át másik útra – mondja Zita nővér, átkarolva a 14 éves, elpiruló Nonát. – Többnyire csak a lelki támogatás miatt vagyok itt, de sok más szolgáltatást is adunk, közvetlen szükségleteikkel foglalkozunk.”

Zita nővér, a Sorong legnagyobb független klinikáját működtető, yayasani Szent Ágoston Katolikus alapítvány koordinátora van némi tapasztalata a kondomok osztásában vallásának születésszabályozásról szóló doktrínája ellenére.

„Szeretném világossá tenni, hogy nem értek egyet, nem támogatom a viselkedésüket... vagy a kondomhasználatot, de világos, hogy egy halálos betegséggel állunk szemben, és nincs hatékonyabb módja a probléma kontrollálásának” – mondja Zita nővér.

Míg a klinikai alapítvány sok különböző potenciálisan végzetes betegséggel találkozik, Zita nővér elsősorban a HIV/AIDS terjedésével foglalkozik Sorongban.

Pápua 3 milliós lakossága csupán egy százaléka Indonézia népességének, de egyike a három nemzetnek, ahol szexkereskedelemhez kapcsolódó AIDS-es eseteket azonosítottak.

(Forrás: *Children and HIV/AIDS in Asia, Unicef, 2006*)

A tizenévesek és fiatal felnőttek gyakran nem jutnak információhoz és nem tudják megvédeni magukat a HIV-fertőzéstől. A HIV-prevenciók tevékenységnek ezért a legfontosabb szerepe van abban, hogy a fiatalok egészsége és jövője biztosítva legyen. A segítőkészség, információcsere önbizalmukat, viselkedésüket is sok esetben megváltoztatja.

(Fotó: *A call to action, Unicef, 2005*)